

ÖĞRENCİLERİN DEMOKRATİK TUTUMLARINA GRUPLA ÖĞRENME YÖNTEMİNİN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ufuk Şimşek* -Kemal Doymuş** -Ümit Şimşek*** - Yavuz Özdemir****

Özet

Bu çalışmada farklı iki öğretim yöntemi kullanılarak farklı iki yerleşikte öğrenim gören öğrencilerin demokratik tutumları çeşitli değişkenler açısından araştırılmıştır. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığına bağlı üçü merkez ilköğretim okulu ve diğer ikisi kırsal kesimdeki ilköğretim okulları olmak üzere toplam beş ilköğretim okulu seçilmiştir. Merkez ilköğretim okullarının ikisi grupla öğrenme yönteminin uygulandığı, bunlardan birinin karma diğerinin kız-erkek grupları olarak seçildiği deney grubu, diğeri ise geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Kırsal ilköğretim okullarının biri grupla öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu diğeri ise geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Çalışmaya başlamadan önce grupla öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu deney grupları ile geleneksel yöntemin uygulanmış olduğu kontrol grupları arasında demokratik tutum açısından öntest sonuçlarına göre anlamlı bir farkın görülmediği, ancak grupla öğrenme yönteminin uygulanması sonucunda son testi sonuçlarına göre kırsal yerleşikteki deney grubu ile kontrol grubu arasında anlamlı bir farkın oluştuğu tespitine varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grupla öğrenme metodu, demokratik tutum, geleneksel öğrenme metodu.

Abstract

In this study the students' democratic attitudes have been analysed using two different teaching method in term of different variations, who are having courses in different places.

Totally five primary schools have been selected, three of them are in the center and the left two schools are in the rural area depending on the national

* Arş.Gör, Atatürk Üniversitesi KKEF., Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD., Erzurum.

** Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi KKEF., Fen Bilgisi Eğitimi ABD., Erzurum.

*** Arş.Gör, Atatürk Üniversitesi KKEF., Fen Bilgisi Eğitimi ABD., Erzurum.

**** Yrd.Doç.Dr., Atatürk Üniversitesi KKEF., Tarih Eğitimi ABD., Erzurum.

education ministry. Two of the central primary schools were applied group learning method, one of them is a co- education and the other one has been choosen as boy and girl experimental group and also the last group has been choosen as a control group in which the tradational method has been used.

Before starting the study between the two group in which group learning method and tradational method have been used according to the pre test results, there seemed no meaninigful differences but after using aplying group learning method, it has been understood that there is a meaninigful difference between the two groups in the rural area.

Key Words: Group learning method, Democratic attitude, Traditional Teaching method

Giriş

Her siyasal topluluğun devlet bağlamı yapılanmasında siyasi, kültürel ve toplumsal bütünlülüklerin uyumluluğu aranan bir realitedir (olgudur). Nitekim bunlar arasında olabilecek çelişkiler mevcut siyasal rejimi güçsüz bırakabilir ya da gelişmesini engelleyebilir.

Bu manada halkın kendi kendisini yönetmesi anlamına gelen demokrasi rejimi belki de diğer siyasal sistemlere göre daha hassastır.¹

Yani demokrasinin doğması, yaşaması ve gelişmesi işaret ettiğimiz üzere siyasi, kültürel, ekonomik ve toplumsal yapıların uyumlu çalışmasıyla doğrudan bir ilişkiye sahiptir.

Nitekim demokrasi önceliği gereği yaşanılarak öğrenilen bir yaşam biçimi² ya da beraber yaşama modeli ve paylaşılmış deneyimler birimi³ olarak tanımlanırsa asgari müşterek oluşumu demokrasinin yaşama ve gelişmesinde birinci derecede bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Dünya tarihi gözden geçirilirse eğitim sistemi ile siyasal sistemin karşılıklı bir etkileşime sahip olduğu görülecektir. En genel anlamda davranış

¹ Ahmet Cevizci, *Felsefe Sözlüğü*, Ankara, 1996, s.129.

² İbrahim Ethem Başaran, "Demokrat Öğrenci Nasıl Yetiştirilir" *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, s.111-116 Ankara, 1986, s.111-116

³ Ziya Bursalıoğlu, *Eğitimde Yöntemi Anlama Sistemi Çözümlemek*, Ankara, 2000, s.170.

değiştirme süreci olarak tanımlanabilecek eğitim,⁴ toplumsal bir kurum niteliğinde⁵ olup çevresindeki değişme ve gelişmelerden etkilenen ve çevresini de o ölçüde etkileyen bir kurum⁶ ki bu yönüyle demokratik eğitim demokrasinin yaşamasında en önemli faktörlerden biri olduğu kadar demokratik düşünce ve uygulamalarda eğitimin gelişmesinde önem arz etmektedir.⁷

Asgari müşterek oluşturma, birlikte yaşama becerisi edindirme ve kasıtlı davranış değişikliği meydana getirme olarak tanımladığımız eğitimi aynı zamanda temel amacı kişiyi başarılı bir biçimde toplumsallaştırma ve bireyselleştirmektir.⁸

Bütün bunların olabilmesi için öğretim çalışmalarında ve ders dışı etkinliklerde, öğretmen öğrenci ilişkisinde, ana babalarla olan temaslarda bireye, bireyin yetenek ve düşüncesine, birlikte çalışmaya, karşılıklı sevgi ve saygıya, hoşgörü ve kişiliğe, eşit eğitim olanaklarına önem ve ağırlık veren bir eğitim türü olan demokratik eğitim gereklidir.⁹

Günümüz eğitim anlayışlarında eğitimin türü kadar öğretim yöntemleri de önemlidir. Bu manada çocuğu eğitmenin ve ona demokratik değerler kazandırmanın en önemli ögesi olarak öğretim yöntemleri kabul edilebilir.¹⁰

Öğrencilerin kendi ve diğer öğrencilerin öğrenmelerini en yüksek düzeye çıkartmak için birlikte çalışmayı sağlayan, küçük grupların öğretimsel kullanımı olarak tanımlanan¹¹ grupla öğrenme metodu çocuklara demokratik tutum ve davranışların kazandırılmasında aktif katılım gerektiren ve yaşantı merkezli bir metot¹² özelliği gösterdiği için yaygın olarak kullanılabilir.

⁴ Rüştü Yeşil, *İlköğretim Düzeyinde Okul ve Ailenin Demokratik Davranış Kazandırmadaki Etkisi*, (Basılmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Erzurum, 2001, s.38.

⁵ Remzi Öncül, *Eğitim ve Eğitim Bilimler Sözlüğü*, İstanbul, 2000, s.391.

⁶ Veysel Sönmez, *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, Ankara, 2001, s.2-11

⁷ Savaş Büyükkaragöz-Şahin Kesici, *Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi*, Ankara, 1998, s.51.

⁸ Ayhan Aydın, *Sınıf Yönetimi*, İstanbul, 2000, s.73.

⁹ Öncül, a.g.e. s.291.

¹⁰ Büyükkaragöz, a.g.e. s.255.

¹¹ Johnson and Holubec, *Cooperation In The Classroom*, Interaction Book Company, 7208 Cornelia Drive Edina,Minnesota 55435,1998, s.3.

¹² Yeşil. a.g.e.

Öğrencilere demokratik ve sosyal bir ortamda çalışma alışkanlığı kazandırma amaçlı olan grupla öğrenme¹³ metodu öğrencilere farklı düşüncelere sahip olmakla birlikte rasyonel bir düşünce etrafında birleşebilme (Demokratik anlayış) becerisini kazandırma işlevini görür.

Hawley (1977) araştırmasında öğrencilerin görüşlerini açıklama cesareti ,görüşlere saygı duyma oranı ve öğrencilerin arkadaşlarının fikirleriyle ilgilenmeleri ile öğretmen tutumları arasındaki ilişki üzerinde durmuş söz konusu değişkenler arasında pozitif bir korelasyon bulmuştur .¹⁴

Buna paralel olarak grupla öğrenme yönteminin öğrencilerin erişimi ve tutumları üzerine etkilerini inceleyen birçok araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmalardan bazıları (Cook, 1990; Bonaparte, 1990; Gordon, 1986; Emley, 1987; Carpenter 1982; Smith, 1988; Mevarech, Stern ve Levita 1987; Tanamai, 1990; Kacer, 1990; Copozzi, 1990; Koster, 1991) konuyla dolaylı ilgili olsa da grupla öğrenme yönteminin erişimi ile birlikte tutumlar üzerinde de ne ölçüde etkili olduğunu göstermesi açısından ele alınmıştır. Bu araştırmalar genelde sınanan öğretim yöntemlerine göre daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁵

Bütün bu izahlarımızdan da anlaşılacağı üzere, grupla öğrenme yöntemi demokratik tutum oluşturmada^{16 17} ve bilimsel yaklaşım kazandırmada ihmal edilemeyecek kadar büyük bir öneme sahiptir.

¹³ Yüksel Özden, *Öğrenme ve Öğretme*, Ankara, 2001, s.177-178.

¹⁴ Müfit Gömlüksiz, *Kuşak Öğrenme Yöntemi İle Geleneksel Yöntemin Demokratik Tutumlar Ve Erişime Etkisi*, (Basılmamış Doktora Tezi) Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adana , 1193, s.92-93.

¹⁵ Gömlüksiz, a.g.e.

¹⁶ Sönmez, a.g.e. s.291

¹⁷ Yeşil, a.g.e. s83.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, geleneksel öğrenme yöntemiyle, grupla öğrenme yöntemi kullanılarak ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrencilerin demokratik tutumlarını öğrenebilmek ve iki farklı yerleşikte öğrenim gören öğrenciler arasında demokratik tutumları açısından bir farkın olup olmadığını belirleyebilmek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1- Grupla öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yöntemi kullanılmadan önce farklı yerleşikte öğrenim gören öğrenciler arasında demokratik tutum açısından bir fark var mıdır?

2- Grupla öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yöntemi kullanıldıktan sonra farklı yerleşikte öğrenim gören öğrenciler arasında demokratik tutum açısından bir fark var mıdır?

3- Grupla öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet dağılımına göre demokratik tutumları açısından fark var mıdır ?

4- Hem grupla öğrenme hemde geleneksel yöntemin uygulandığı ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin gelir düzeylerine göre demokratik tutumları açısından fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın örneklemini 2002-2003 öğretim yılında Milli Eğitim bakanlığına bağlı üçü merkez ilköğretim okulu ve diğer ikisi kırsal kesimdeki ilköğretim okulları olmak üzere toplam beş ilköğretim okulu seçilmiştir. Merkez ilköğretim okullarının ikisi grupla öğrenme yönteminin uygulandığı, bunlardan birinin karma diğerinin kız-erkek grupları olarak seçildiği deney grubu, diğeri ise geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Kırsal ilköğretim okullarının biri grupla öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubu diğeri ise geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu olarak *belirlenmiştir*. Grupla öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu şubeler her biri beş öğrenciden oluşacak şekilde karma gruplar oluşturuldu.

Grupların çalışmalarını yönlendirecek Basamak-12 klavuzu verildi.¹⁸ Mevcut rehber kılavuz doğrultusunda öğrencilerin neler yapacaklarını, çalışmada ne gibi etkinlikler gerçekleştireceklerini öğrenmeleri sağlandı, sorumluluklar yüklendi. Çalışma kapsamındaki okulların bu şubelerine Milli Eğitim programı doğrultusunda Fen Bilgisi dersinin bir ünitesine sekiz hafta süreyle hem geleneksel hem de grupla öğrenme yöntemi araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Uygulamaya başlamadan önce demokratik tutum ölçeği¹⁹ ön test olarak, çalışma bittikten sonra aynı ölçek çalışma kapsamındaki tüm ilköğretim okullarının ilgili şubelerine son test olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular yer almaktadır. Hem grupla öğrenme hemde geleneksel yöntemin uygulandığı okullarda öğrenim gören öğrencilerin frekans dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.Örnekleme Dağılımı

Gruplar	İlköğretimler	f	%
Grupla Öğrenme Yöntemi	Merkez İlköğretim Okulu (Deney)	34	27.87
	Kırsal İlköğretim Okulu (Deney)	39	31.96
Geleneksel Öğrenme Yöntemi	Merkez İlköğretim Okulu (Kontrol)	24	19.67
	Kırsal İlköğretim Okulu (Kontrol)	25	20.50
	Toplam	122	100

Grupla öğrenme yöntemi ve geleneksel öğrenme yöntemi kullanılmadan önce hem merkez hem de kırsal alandaki öğrenciler arasında demokratik tutumlarının farklı olup olmadığına dair elde edilen puanlar ve puanların ortalamalarına göre Varyans sonuçları Tablo.2’de verilmiştir.

¹⁸ Kemal Doymuş-Samih Bayrakçeken-Ümit Şimşek, “Grupla ödev hazırlamanın başarıya etkisi” *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Erzurum, 2003, s.73-74.

¹⁹ Gömleksiz, a.g.e. s.224.

Tablo.2.Farklı Yerleşikteki Demokratik Tutum Ölçeğine İlişkin Ön Testin T Testi Analiz sonuçları

Yerleşik	Grup	N	X	Ss	t	P
MERKEZİ YERLEŞİK	Deney	34	128.3	11.7	1.043	0,301
	Kontrol	24	131.3	9.74		
KIRSAL YERLEŞİK	Deney	39	124.1	12.3	1.80	0,076
	Kontrol	25	117.9	14.4		

Tablo 2’de değişik yerleşik birimlerde eğitim gören öğrencilerin demokratik tutum yönünden aralarında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir(Merkezi yerleşik P=0,301;Kırsal yerleşik P=0,076). Gerek kırsal kesimde gerekse merkez yerleşikte öğrenim gören öğrencilerin demokratik tutum açısından puan ortalamaları da bu farkın olmadığını göstermektedir.

Tablo.3.Farklı Yerleşikteki Demokratik Tutum Ölçeğine İlişkin Son Testin T Testi Analiz sonuçları

Yerleşik	Grup	N	X	Ss	t	P
MERKEZİ YERLEŞİK	Deney	34	134.7	12.8	0,465	0,644
	Kontrol	24	133.1	13.2		
KIRSAL YERLEŞİK	Deney	39	132.4	9.8	5,592	0,001
	Kontrol	25	118.0	9.7		

Tablo 3’deki veriler hem grupla öğrenme yönteminin hem de geleneksel yöntemin sekiz hafta süre ile uygulanması sonucunda elde edilen verilerin son test sonuçlarını göstermektedir. Bu verilere göre merkezi yerleşikte uygulanan

yöntemler arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir($P=0,644$). Bunun nedeni merkezi yerleşikte öğrenim gören öğrencilerin demokratikleşme sürecine katkısı yüksek olan aile, sosyal çevre ve iletişimin büyük ölçüde tesir edip okul yaşamı ile bütünleşmesi sonucu fark çıkmadığı ifade edilebilir. Grupla öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu gruplarda Tablo 2 ve Tablo 3'deki veri sonuçlarına bakıldığında ortalama puanlarının demokratik tutum açısından yükseldiği görülmektedir. Bunlara ilaveten Tablo 3'de kırsal yerleşikte öğretim yöntemleri arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir($P=0,001$). Deney grubu ortalama puanı 132.4 ve kontrol grubunun ortalama puanı 118.0 olarak görülmektedir. Bundan da anlaşılacağı gibi kırsal yerleşikte öğrenim gören öğrencilerin demokratik tutumlarında gelişme grupla öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu deney grubunda daha yüksek bir seviyeye çıkmıştır. Grupla öğrenme yönteminin hedefleri arasında yer alan bireylerin sosyalleşmesi, birbirlerinin haklarına saygı duyma, iletişim becerileri kazandırma gibi davranışları oluşturarak dar çevrede yaşayan öğrencilerin demokratikleşme süreçlerine en aktif katılımını sağladığı görülebilmektedir.

Tablo.4.Grupla Öğrenme Yönteminin Uygulandığı İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımına Göre Demokratik Tutum Ölçeği Ön-Son Test'in t-testi sonuçları.

Testler	Cinsiyet	N	X	Ss	t	P
ÖN TEST	Kız	26	131	11.6	2.26	0,027
	Erkek	47	123	12.0		
SON TEST	Kız	26	131	12.7	0.35	0.72
	Erkek	47	130	11.5		

Tablo 4 incelendiğinde ön-test sonuçlarına göre kızların lehine anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir($P=0,027$). Son test sonuçlarına bakıldığında ise bu farkın erkekler lehine kapandığı ve son test te cinsiyet açısından demokratik

tutumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir($P=0,72$). Başlangıçta var olan bu farkın kapanmasındaki etkenin grupla öğrenme yöntemindeki erkek öğrencilerin daha aktif hale geldiği ve demokratik tutumlarının kızlara göre daha fazla geliştiği söylenebilir.

Tablo 5.Gelir Düzeylerine Göre Demokratik Tutum Ölçeğinin Ön-Son Test Anova Sonuçları

Testler	İlişkiler	Kareleri Topla.	Serbestlik Der.	Karelerinin Ort.	F	P
ÖN TEST	Gruplar arası	2519,452	4	629,863	3,060	0,020
	Gruplar içi	20998,136	102	205,864	-	-
	Toplam	23517,589	106	-	-	-
SON TEST	Gruplar arası	582,444	4	145,611	0,566	0,688
	Gruplar içi	26228,061	102	257,138	-	-
	Toplam	26810,505	106	-	-	-

Tablo 5'deki sonuçlara göre ön-test te gelir düzeylerine bağlı olarak demokratik tutumlarda anlamlı bir farkın olduğu ($P=0,020$) görülmektedir. Bu farkın hangi gelir düzeyleri arasından kaynakladığını belirlemek için Tukey testine başvuruldu. Bu testin sonuçlarına göre gelir düzeyi 700 milyon ve daha yukarı olan aileden gelen öğrencilerin diğer öğrencilerden farklı bir tutum gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yine Tablo 5'de son test sonuçlarına bakıldığında bu farkın kapandığı ($P=0,688$) görülmektedir. Bunun nedeni etkin bir öğretim metodu olan grupla öğrenme yönteminin gelir düzeylerine bakılmaksızın bütün öğrencilere aynı düzeyde demokratik tutum kazandırdığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Demokrasi bir değerler sistemidir “eşitlik, hoşgörü, sorumluluk, haklara saygı ve tarafsızlık demokrasinin ortak karakteristiği olan değerler arasında yer almaktadır”.²⁰ Bu değerler eğitim-öğretim faaliyetlerinin uygun olarak seçilip

²⁰ Sabri, Büyükdüvenci, “Demokrasi, Eğitim ve Türkiye”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Ankara, 1990, s.588.

uygulandığında en üst düzeye çıkartılabilmektedir. Grupla öğrenme yöntemi öğrencilerde akılcılık, tabiiyet, küçük ve büyük grup tartışması, seminer ve beyin fırtınası gibi çalışma tekniklerinin yanı sıra düşüncelerini özgürce söyleyebilen, başkalarının düşüncelerine saygı ile yaklaşan, bireyler arasında iletişim becerilerini geliştiren, yardımlaşma duygusunu en üst düzeye çıkaran öğrencileri araştırmaya sevk eden ve eleştirel yönlerini geliştiren ortamlar sağlamaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin demokratik tutumlarının gelişmesinde en etkili öğretim metodları arasında yer aldığı bilinmektedir. Bu araştırmamızda farklı iki öğretim metodunun farklı iki yerleşikte öğrenim gören ilköğretimin ikinci kademesindeki öğrencilerin cinsiyet, gelir düzeyi, öğretim yönteminin etkisini demokratik tutum açısından araştırmaya yönelik yapılmıştır. Özellikle grupla öğrenme yönteminin öğrenciler arasında farklı görülen demokratik tutumlarını gelir düzeyi ve cinsiyet etkilerini de gidererek daha üst düzeyde bir demokratik tutum kazandırdığı sonucuna varılmaktadır. Bu çalışmaya göre aşağıda verilen öneriler tavsiye edilebilir.

1- İlköğretim okullarında öğrencilerin demokratik tutumlarını geliştirmeye yönelik etkin eğitim stratejisi olarak grupla öğrenme yönteminin seçilmesi önerilebilir.

2- İlköğretimde Fen, Sosyal ve bu derslerin ödev hazırlamaları çalışmalarında da öğrencilerin demokratik ortamlar yaratmaları ve paylaşımları için uygun bir zemin olan grupla öğrenme yönteminin uygulanması tavsiye edilebilir.

3- Grupla öğrenme yöntemi ile okul ve toplum, okul ve sanayi arasında bir öğretim köprüsü kurarak bazı çalışmaların bu yönde yapılması tavsiye edilebilir.